

Тернопільський
обласний
краєзнавчий
музей

Матеріали Всеукраїнської
науково-краєзнавчої конференції

«ТРАДИЦІЇ КРАЄЗНАВСТВА: *регіональний аспект*»

(до 110-річчя Тернопільського
обласного краєзнавчого музею)

Тернопільська обласна військова адміністрація

Департамент культури та туризму
Тернопільської обласної військової адміністрації

Тернопільський обласний краєзнавчий музей

Тернопільська обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

Державний архів Тернопільської області

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Тернопільське міське об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта»
імені Тараса Шевченка

Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти

ТРАДИЦІЇ КРАЄЗНАВСТВА: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

**Матеріали Всеукраїнської
науково-краєзнавчої конференції
(до 110-річчя Тернопільського обласного краєзнавчого музею)
20–21 квітня 2023 року**

Тернопіль
2023

УДК 069:908](477.84)(06)

Т 65

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Тернопільського обласного краєзнавчого музею
(протокол № 6 від 09.10.2023 р.)

Традиції краєзнавства: регіональний аспект (до 110-річчя Тернопільського обласного краєзнавчого музею) : матеріали Всеукр. наук.-краєзн. конф., м. Тернопіль, 20–21 квіт. 2023 р. Тернопіль : Тернопільський обласний краєзнавчий музей, 2023. 430 с.; 372 іл.

Рецензент: *Бармак М. В.* – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Редакційна колегія: *Кульчицька О. В.* – завідувач художньо-рекламного відділу ТОКМ, *Костюк С. В.* – завідувач науково-методичного відділу ТОКМ, голова ТОО НСКУ, *Ленчук І. М.* – головний зберігач фондів ТОКМ, *Лукач В. В.* – завідувач відділу нової та новітньої історії ТОКМ, *Крупницька О. Б.* – старший науковий співробітник художньо-рекламного відділу ТОКМ.

Відповідальні за випуск: *Шатарський Я. Д.* – директор ТОКМ, *Чеканова Н. Б.* – заступник директора з наукової роботи ТОКМ, *Гаргай І. Я.* – учений секретар ТОКМ.

У збірник увійшли наукові статті та доповіді Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Традиції краєзнавства: регіональний аспект», присвяченої 110-річчю Тернопільського обласного краєзнавчого музею. Дослідження розкривають маловідомі сторінки історії музейної справи в Україні, зокрема Тернопільщини, висвітлюють науковий доробок музейних працівників на основі вивчення та популяризації фондів колекцій. Наукове зібрання демонструє значущість, актуальність і невичерпність питань історичної спадщини краю.

Видання адресоване широкій аудиторії дослідників краєзнавства, а також усім шанувальникам української культури та мистецтва.

Усі матеріали збірника подаються у редакції авторів.
Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен
та інших даних несуть автори статей.

© Тернопільський обласний краєзнавчий музей, 2023

З М І С Т

ІСТОРІЯ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

13

Музей у Тернополі: історія заснування та розвитку у 1907–1947 роках
Гаврилюк Олег

19

Тернопільський обласний краєзнавчий музей: 1940-ві роки
Гайдукевич Ярослава

36

Сучасна будівля Тернопільського обласного краєзнавчого музею
Куницький Сергій

40

Медведівський краєзнавчий музей: з історії створення та діяльності
Діденко Яніна, Макарюк Віта

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ МУЗЕЙНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ В КОНТЕКСТІ УМОВ СЬОГОДЕННЯ

47

Естетика інтер'єру. Тернопільський обласний краєзнавчий музей
Крупницька Оленка

57

Художнє оформлення експозиційної зали відділу природи Тернопільського обласного краєзнавчого музею
Баран Антоніна

60

Митець Орест Скоп та його вклад у створення експозиції Тернопільського обласного краєзнавчого музею
Пукач Володимир

63

**До 40-річчя відкриття експозиції
Тернопільського обласного краєзнавчого музею
(1982–2022)**

Катеринюк Любов

68

**Боротьба за незалежність.
Нові експозиції на вимогу часу**

Бойко Наталія

ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА: СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

73

**Історична спадщина та музейництво у журналі
«Наша спадщина»**

Левик Андрій

77

Символи Тербовлянського району

Гречило Андрій

81

**Каменотесний промисел Поділля кінця XIX – початку
XX століть**

Главацька Людмила

86

Розвиток краєзнавства на Бучаччині

Легка Лариса

89

**Бережанський краєзнавчий музей в процесі нового
топотворення міста**

Проців Микола

94

**Палац у Струсові – архітектурна, історична та культурна
пам'ятка України**

Капуста Андрій

102

**Клеймована цегла з Микулинець
як історична спадщина.**

Перспектива створення музею цегли в Микулинцях

Капуста Андрій

109

**Роль Ігоря Герети
у заснуванні та розвитку
етнографічно-меморіального музею
Володимира Гнатюка у селі Велеснів**

Петрик Юрій

113

**Видавничі традиції Тернопільського обласного
краєзнавчого музею**

Костюк Степан

115

«Радянізація» шкільництва на Тернопільщині в перші роки радянської влади (1939–1941). Репресивні методи «перевиховання» української патріотичної молоді
Левенець Любов

ФОНДОВІ КОЛЕКЦІЇ ТА ЇХ ЗБЕРЕЖЕННЯ

122

Особливості комплектування колекції Національного музею історії України у 1970–1980-х роках (на прикладі зразків продукції підприємств Тернополя)
Якубець Альона

127

Унікальна колекція рідкісних пам'яток матеріальної та духовної культури із фондів Тернопільського обласного краєзнавчого музею
Ленчук Ірина

133

Бідон та листівки, що в ньому зберігалися, з колекції Національного музею історії України, як свідчення діяльності підпільних друкарень ОУН на Тернопільщині
Кохан Олена

137

Колекція хатніх меблів з Тернопільщини у фондовій збірці Національного музею народної архітектури та побуту України
Дубина Руслан

142

Фондові колекції Збаразького краєзнавчого музею в збірках Національного заповідника «Замки Тернопілля»
Чайка Володимир

145

Фонди Бережанського краєзнавчого музею в умовах воєнного стану
Порохняк Вікторія

150

Книжкові пам'ятки у фондах Тернопільського обласного краєзнавчого музею
Ковальчук Світлана

154

Історична спадщина села Коцюбинці та її збереження в музейних експозиціях
Гринюка Богдан

157

Природничі колекції Тернопільського обласного краєзнавчого музею: історія формування та сучасність
Баран Антоніна

162

**Домоткані пояси
з колекції Комунального закладу культури
«Хмельницький обласний краєзнавчий музей»**
Стрижак Ніна

166

**Колекція борщівських жіночих сорочок
у фондах Тернопільського обласного
краєзнавчого музею**
Завіша Галина

172

**Прикраси до жіночого народного строю
(за матеріалами збірки фондів
Тернопільського обласного краєзнавчого музею)**
Луцька Марія

179

**Хрест як основний символ
християнської релігії
(колекція дерев'яних ручних хрестів з фондів
Тернопільського обласного краєзнавчого музею)**
Українець Наталія

184

**Печери Тернопільщини:
дослідження та популяризація
(на основі фондових матеріалів
Тернопільського обласного краєзнавчого музею)**
Сута Леся

188

**Збруцький ідол – рідкісна пам'ятка язичницького
слов'янського культу (на матеріалах фондової збірки
Тернопільського обласного краєзнавчого музею)**
Вдовин Любов

191

**Артефакти із солярними знаками
черняхівської культури та періоду княжої Русі**
Бачинська Вікторія

197

**Фалеристика визвольних змагань 1917–1921 років у
фондах Тернопільського обласного краєзнавчого музею**
Пукач Володимир

203

**«Віденська серія» марок
Української Народної Республіки
(із фондової збірки Тернопільського обласного
краєзнавчого музею)**
Лучків Лариса

207

**Гра чорно-білих ліній і кольорових плям
(роботи народної художниці Олени Кульчицької
у фондах Тернопільського
обласного краєзнавчого музею)**
Касьян Наталія

211

**Козацька тематика в творах образотворчого мистецтва
(на матеріалах художньої групи
Тернопільського обласного краєзнавчого музею)**
Зборівська Оксана

218

Озброєння та військова тактика козаків
Лесіцький Андрій

224

**Колекція годинників із фондової збірки
Тернопільського обласного краєзнавчого музею**
Гнатишин Галина

229

**Палеонтологічна та геологічна збірки
Тернопільського обласного краєзнавчого музею:
історія, колекції, особистості**
Кульчицька Оксана

240

**Записки Наукового товариства імені Шевченка
у фондах бібліотеки Тернопільського обласного
краєзнавчого музею**
Гайда Марія

244

**Грошовий обіг на Тернопільщині
в період Розвинутого і Пізнього Середньовіччя
(на матеріалах нумізматичної колекції Тернопільського
обласного краєзнавчого музею)**
Гаврилук Олег, Шумська Віра

250

**Енколпіони з колекції
Хмельницького обласного краєзнавчого музею**
Данилова Катерина

254

**Графіка Якова Гніздовського
у збірках музеїв Тернопільщини**
Собкович Наталія

ЕКСПОЗИЦІЙНА ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

261

**Виставкова діяльність Національного музею історії
України в умовах сучасної російсько-української війни**
Срібна Марія

265

**Експозиційна та виставкова діяльність
в експозиції «Середня Наддніпрянщина»
Національного музею народної архітектури
та побуту України останніх років**
Малініна Анна

269

Тернопіль 1920–1930-х років: експозиційно-виставковий потенціал документів архіву Омеляна Прицака
Сидорчук Таїса

274

Експозиційна діяльність Національного заповідника «Замки Тернопілля» на прикладі реекспозиції залу «Зброя» Скалатського замку
Ганусевич Наталія

278

Збереження духовних і культурних традицій українців в діаспорі (за матеріалами експозиції і фондів Тернопільського обласного краєзнавчого музею)
Боженко Надія

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ МУЗЕЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

288

Креативність як складова розвитку музейної комунікації (з досвіду роботи Тернопільського обласного краєзнавчого музею)
Чеканова Наталія

294

Науково-просвітницька діяльність Тернопільського обласного краєзнавчого музею у викликах сьогодення: період воєнного стану
Лисак Ірина

301

Майстер-класи як нові методи науково-просвітницької діяльності (з досвіду роботи Тернопільського обласного краєзнавчого музею)
Гулик Оксана

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОМУ ВИХОВАННІ

306

Формування національно-патріотичної компоненти в майбутніх вчителів географії засобами музейної педагогіки
Заставецька Леся, Заставецький Тарас, Семеген Оксана

309

Національно-патріотичне виховання учнівської молоді засобами музейної педагогіки
Свистун Олена

316

**Поєднання музейних практик та освітніх технологій:
досвід Державного історико-архітектурного
заповідника у м. Бережани**

Лугова Олена

319

**Бережанські краєзнавчі студії Богдана Тихого та Ігоря
Мельника у виданнях XXI століття**

Волинець Надія

324

**Роздуми над гравюрою Йогана Гренріха Мюнца
«Замок в Ридомлі»**

Волянчук Борис

329

**Музейна педагогіка у національно-патріотичному
вихованні учнівської молоді**

Магера Тетяна

332

**Співпраця Тернопільського обласного краєзнавчого
музею у просвітництві впродовж 2018–2023 років**

Гаргай Ірина

ІНКЛЮЗІЯ МУЗЕЙНИМИ ЗАСОБАМИ

340

**Музей без кордонів:
інклюзивні проекти світових музеїв
та Харківського історичного музею
імені М. Ф. Сумцова**

Співак Олена

343

**Інклюзивна практика
Тернопільського обласного краєзнавчого музею**

Чеканова Наталія

ВИЗНАЧНІ ПОСТАТІ КРАЄЗНАВСТВА

350

**Венедикт Лавренюк і розвиток краєзнавчої справи
на Тернопільщині**

Бочарова Людмила

356

**Знакові постаті Тернопілля у бібліографічних виданнях
Тернопільської обласної універсальної наукової
бібліотеки**

Пайонк Марія

362

Лев Чачковський і його рукописна праця про Тербовлю

Петегірч Володимир

366

Особистість Ігоря Герети в педагогічному вимірі: проблеми, реконструкції за усноісторичними та документальними джерелами

Сивук Софія

370

«Почесний краєзнавець» Тернопільщини – Петро Медведик

Герасимчук Галина, Стрийвус Наталія

373

Мистецтвознавиця, музейний працівник, громадська діячка та дослідниця творів Іоана Георгія Пінзеля – Стецько Віра Іллівна

Серемуля Тетяна

377

Остап Пасіка – титан праці й велет духу в царині різьби по дереву

Василенко Тамара

380

Краєзнавство Збаражчини. Персоналії та видання

Підставка Руслан

385

Богдан Лепкий в пам'ятках фалеристики та філателії

Тимошик Михайло

388

Франтішек Звержина та його малюнок «Залишки церкви оборонної під Чигирином»

Діденко Яніна

393

Сельський Володимир Олександрович – видатний український геофізик з Поділля

Мовчан Наталія

396

Краєзнавці Тернопільщини: від минулого до сьогодення

Тимошик Михайло

МУЗЕОЛОГІЯ

404

Музей крізь призму часу

Дзісяк Ярослав, Шустик Ганна

407

Екскурсія як основна форма науково-просвітницької роботи в музеї

Штокайло Тетяна

413

Музей і культурний туризм – партнерство, координація, перспективи
Бородай Наталія

ДОДАТКИ

416

**З історії музейної справи.
Керівники. Підписи**

**З історії музейної справи.
Будівлі**

Із найдавніших музейних збірок

УДК 930.24

Тимошик Михайло,
кандидат економічних наук,
директор ТОВ «Маркетингові технології ПБС»

БОГДАН ЛЕПКИЙ В ПАМ'ЯТКАХ ФАЛЕРИСТИКИ ТА ФІЛАТЕЛІЇ

У роботі висвітлено різновиди та історію пам'ятних відзнак (значків, медалей, марок та пам'ятних конвертів тощо), присвячених постаті Богдана Лепкого, урочистих святкувань пам'ятних дат з дня народження, відкриття пам'ятників.

Annotation: *The work highlights the types and history of commemorative awards (badges, medals, stamps and commemorative envelopes, etc.) dedicated to the figure of Bohdan Lepky, solemn celebrations of commemorative dates from his birthday, and the opening of monuments.*

Ключові слова: *Лепкий, медаль, значки, конверти.*

Key words: *Lepky, medal, badges, envelopes.*

У 2019 році Тернопільська обласна рада за ініціативи депутата, голови комісії з питань духовності, культури та розвитку громадянського суспільства звернулася до Верховної Ради України щодо проведення урочистого святкування на державному рівні в 2022 році – 150 річчя від дня народження Богдана Лепкого. Про це була прийнята Постанова Верховної Ради № 1982-ІХ від 17 грудня 2021 року «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2022–2023 роках».

Вивчення постаті Богдана Лепкого також можна розглядати крізь призму пам'яток, присвячених особі чи пам'ятним датам, особливо на Березанщині, Україні та за кордоном. Враховуючи те, що Богдан Лепкий в силу обставин більше жив та творив за кордоном, то відповідно матеріалів про нього було дуже мало, відповідно і святкування пам'ятних дат, присвячених цій людині, – було дуже мало. Але в той же час постать Богдана Лепкого та його брата – Левка Лепкого за цей нібито короткий період

– 150 років від дня народження було не дуже сильно представлено в пам'ятках колекціонування України. Однак, було багато подій (відкриття пам'ятників, ювілеїв з дня народження) і відповідно було видано та виготовлено за кордоном українцями на пам'ять про його діяльність.

Особливий інтерес представляла відзнака, яку розробив знайий та заслужений художник України – Євген Удін. Це є відзнака «Літературна премія імені Братів Богдана та Левка Лепких», згодом замість неї почали вручати відповідні Дипломи. На ній було зображено двох братів – Богдана та Левка Лепких із написом «Всеукраїнська премія імені братів Богдана та Левка Лепких». Монет, які були б присвячені братам Лепких не випускалося.

З фалеристики представлення значно краще, але лиш в невеликих тиражах або приватних випусках. Із фондів Березанського комунального музею та приватної колекції є представлені два значки із пластмаси з

Відзнака «Літературна премія імені Братів Богдана та Левка Лепких».

Виробник Львівський ювелірний завод.

Матеріал – алюміній, розміри колодки:

10 x 40 мм, 23 x 33 мм, кріплення – цанга.

Медаль «Пам'яті Богдана Лепкого».

Автор Нестор Кисілевський (1909–2000).

Час створення: 1940-ві рр.

Матеріал – бронза, розміри: d – 16,7 см, товщина – 1 см.

написом «Музей Богдана Лепкого – Бережани», що кріпилися як бейджик.

В фондах музею представлена цікава медаль, яку випустили десь в 40-х роках ХХІ століття, автором якої є Нестор Кисілевський із зображенням профілю та написом «Богдан Лепкий». І в листопаді 2022 року з ініціативи члена Громадської ради Всеукраїнської премії братів Лепких Тимошика Михайла було випущено пам'ятний блок «закатних» значків (4 шт.) із зображенням всіх музеїв в Тернопільській області, присвячених постаті Богдана Лепкого.

Значно краще висвітлення постаті Богдана Лепкого представлено у філателії. Єдине державне спецпогашення конверта та марки відбулося

з нагоди 100-річчя з дня народження Б. Лепкого. Оскільки Богдан Лепкий багато часу прожив та творив за кордоном, то вдячні українці випустили декілька конвертів та марок. Зокрема, до 100-річчя з дня народження було випущено марку, листівку та конверт фундації НТШ (оскільки Богдан Лепкий був дійсний та почесний член НТШ) із друком «Українці Чикаго вшановують Богдана Лепкого 23–30.9.1973». Також на Бережанщині з нагоди відкриття пам'ятника у с. Жуків в серпні 1995 року була виготовлена пам'ятна листівка та проведено погашення клубним штемпелем. В Бережанах є гімназія, де в свої роки працював Б. Лепкий і в 2005 році було випущено конверти з нагоди 200 річчя створення гімназії із зображенням портрету Б. Лепкого в різних варіантах макету, із погашенням клубного штемпеля.

Також є цікавим варіант конверту, марки та штампугашення Львівського обласного благодійного фонду «Нащадки Богдана Лепкого» із штампом Бережанського ювілейного комітету з дня святкування 125 річчя народження Б. Лепкого і відкриття пам'ятника поетові 19.10.1997 в м. Бережани.

В 1995 році видавництвом «Дивосвіт» м. Львів був надрукований конверт та проведено спеціальне клубне погашення з нагоди Проці «До Зарваниці», а також пам'ятний конверт з нагоди відкриття музею Б. Лепкого в м. Бережани.

Крім того, був також випуск конверта, випущений Тернопільським обласним краєзнавчим музеєм і Державним архівом Тернопільської області, з нагоди 140 річчя з дня народження Б. Лепкого 4 листопада 2012 року (автор С. Костюк).

Особливо багато різних варіантів конвертів було представлено лауреатам «Всеукраїнської літературно-мистецької премії братів Богдана та Левка Лепких» авторства Б. Хаварівського за період

2010–2016 рр.

В с. Денисів Березанського району є краєзнавчий музей Б. Лепкого і в 2012 році був виготовлений пам'ятний конверт із клубними штампами, а також з цієї нагоди був випуск конверту із макетом «Богдан Лепкий 1872–1941 – учень Березанської гімназії».

З нагоди 150 років з дня народження в листопаді 2022 року було розроблено декілька різновидів конвертів та марок, присвячених цій події. Зокрема, відомим художником О. Кіналем було розроблено ескіз пам'ятного конверту та марки, клубного штампу і віддруковано в «Козацькій пошті» м. Львів тиражем 100 примірників і проведено погашення в м. Тернопіль 4 листопада 2022 року. Крім цього, в м. Березани було розроблено та випущено 2 різновиди конвертів із пам'ятною маркою – портрет Б. Лепкого авторства лауреата «Всеукраїнської літературно-мистецької премії братів Богдана та Левка Лепких» – Олега Шупляка, і відбулося погашення в Березанському обласному комунальному музеї Богдана Лепкого представниками влади (депутат Тернопільської обласної ради – Тимошиком Михайлом, директором управління культури Тернопільської ОВА – Світланною Байталюк, міським головою Березан – Бортником Ростиславом), також автором макету марки – Олегом Шупляком, членами АсФУ, в.о. директора музею – Стрілець Наталією.

З цього вивченого та описаного матеріалу можна зробити висновок, що творчість Богдана Лепкого радянська тоталітарна система старалася не згадувати й не звертала особливої уваги на його талант. Лише за становлення вільної незалежної України почали гідно вшановувати пам'ятні дати великої постаті, уродженця Тернопільщини (Березанщини).

Офіційний конверт та марка «Укрпошти», які були випущені до 100-річчя з народження Богдана Лепкого.

Пам'ятні марки та листівка, випущені до 100-річчя з народження Богдана Лепкого.

Конверт до 150-річчя з народження Богдана Лепкого. Розроблений для спеціального погашення в Обласному комунальному музеї Богдана Лепкого в м. Березани. Макет марки для конверта заслуженого художника України Олега Шупляка.

Джерела і література

1. Білик Н. Постать Богдана Лепкого в бібліографічній спадщині Зенона Кузелі. *Вісник книжкової палати*. 2016. № 11. С. 35–38. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/24789/1/vkr_2016_11_12.pdf
2. Білик Н. Рукописи Богдана Лепкого у фондах київських архівів. *Дзеркало тижня*. 2012. 10–16 лист. № 40. С. 11. URL: http://dt.ua/SOCIETY/rukopisi_bogdana_lepkogo_u_fondah_kiyivskih_arhiviv-111864.html
3. Губалюк Г. Славне минуле – безславне сьогодні: знаменитий прикарпатський курорт Черче під загрозою зникнення. *Україна молода*. 2019. 14 серп. № 90. С. 8–9. URL: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3494/188/136129/>
4. Загній Т. Славний син «галицьких Атен». *Літературна Україна*. 2012. 15 лист. № 44. URL: <http://litukraina.kiev.ua/slavniy-sin-galitskich-aten>
5. Кочержук М. Богдан Лепкий і Коломия. *Дзеркало медіа*. 2022. 5 лист. URL: <https://dzerkalo.media/news/bogdan-lepkii-i-kolomiya-do-150-richchya-vid-dnya-narodjennya-pismennika-foto>
6. Мельничук Л. Тільки не тратьте, браття, віри. *День*. 2002. 15 лист. URL: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/ukrayina-incognita/tilki-ne-tratte-bratty-viri/>
7. Миколин Г. Похилився поет над минулим. *Голос України*. 2016. 4 серп. URL: <http://www.golos.com.ua/article/273747/>
8. Богдан Лепкий: відомий і невідомий (1872–1941) : бібліогр. покажч. Вип. 8 / уклад. : М. Пайонк [та ін.], кер. проекту та наук. ред. В. Вітенко; Терноп. обл. універс. наук. б-ка, Обл. музей Богдана Лепкого в м. Бережанах, Держ. архів Терноп. обл., Терноп. обл. краєзн. музей, Бережан. музей книги. Тернопіль : Підручники і посібники. 2012. 240 с.

Діденко Яніна,

учений секретар,

Національний історико-культурний заповідник «Чигирин»

ФРАНТИШЕК ЗВЕРЖИНА ТА ЙОГО МАЛЮНОК «ЗАЛИШКИ ЦЕРКВИ ОБОРОННОЇ ПІД ЧИГИРИНОМ»*

Стаття присвячена відомому іконографічному джерелу з історії Чигирини – першої гетьманської столиці – «Залишки церкви оборонної під Чигирином» авторства чеського художника Ф. Звержини. Уточнено дату створення малюнка та озвучено нові версії щодо місця його створення.

Annotation: The article is devoted to a well-known iconographic source from the history of Chyhyryn (the first hetman's capital) «Remains of the defensive church near Chyhyryn» by the Czech artist F. Zverzhyna. The date of creation of the picture has been clarified and new versions about the place of its creation have been announced.

Ключові слова: Чигирин, іконографія Чигирини, Ф. Звержина, залишки оборонної церкви під Чигирином, церква Соботина.

Key words: Chyhyryn, iconography of Chyhyryn, F. Zverzhina, remains of the defensive church near Chyhyryn, Sobotin's church.

Цього року у чеському ілюстрованому часописі «Квіти»

(«Květy») від 13.02.1868 р. нам вдалося віднайти зображення, яке поміж

Наукове видання
Серія Музейництво

Матеріали
Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції

20–21 квітня 2023 року

Літературний редактор – Крупницька О. Б.
Обкладинка, верстання, дизайн – Касьян Н. О.
Фотографування – художньо-рекламний відділ ТОКМ

Джерельна база світлин розділу «Додатки» –
фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею

Доступна електронна версія збірника за адресою:

Тернопільський обласний краєзнавчий музей
46008, м. Тернопіль, площа Героїв Євромайдану, 3

Музею мій! Не мертві експонати, –
Ти бережеш нетлінні сторінки.
Дозволь Тебе сьогодні привітати
Від себе, городян і Серета-ріки.

Тут праісторії шляхи порозбігались,
Тут сплять громи, вібрують луни кіс.
І загравища дихають із зали,
Які відчуєш через присмак сліз.

Тут щастя Вам увігнуту підкову
На мідній таці піднесе дуліб.
І легко зрозумієш загадкову
Світанну мову неба і землі.

Тут мить і вічність обнялись терново,
В побожній тиші – синій Волі птах.
Тут в пошанівку наше рідне слово,
А добрих справ, як зерен в колосках.

Мій Храме Муз! Мій весноокий Доме,
Мій заповіднику і Розуму, й Краси,
В тобі усе відоме й невідоме –
І саме тим цікавий Ти єси...

Отож тримайтесь! Не за куці гасла,
Хай вас привітно сонце зустріча
И пильнуйте, аби не погасла
Української Історії Свіча!

Михайло Ониськів
18.05.1998

